

NEZMOŽNOST PRI-VATNE UPRAVE JE DOKAZANA STVAR.

ŽELEZNIŠKE DRUŽBE SO PROSILE ZA VLADNO NADZORSTVO.

Svoje zahteve prikrivajo z zamagljavanjem, da ljudstvo ne spozna pravih vzrokov.

Washington, D. C. — Železniške družbe so predlagane meddržavni trgovski komisiji, da prevzame nadzorstvo nad železniškim obratom.

Nekaj je torej zgodilo, da ravnatelj železniških družb priznajo nedirektno, da so nezmožni voditi reden železniški obrat.

Železniške družbe pravijo, da primanjkujejo železniški vozovi, ali o pravih vzrokih, zakaj primanjkujejo železniški vozovi, seveda molče.

Ravnatelj pravijo, da je nastalo pomanjkanje železniških voz, ker je bila omejena produkcija železniške opreme v vojnem času.

Seveda ne govorijo železniški ravnatelji o faktu, da bi ne mogli prepeljati več tovarnega blaga, čeprav bi imeli še enkrat toliko železniških voz, kot jih imajo.

Če bi kaj takega priznali, bi seveda povedali, da so privatni interesi nezmožni upravljati železnice.

V vojnem času se je zgodilo, da so železnice odpovedale, ko smo jih najbolj potrebovali, ker so bile pod privatno kontrolo.

Vlada je morala prevzeti železniški obrat v najbolj kritičnem času. Preden je bila sprejeta sedanja Esch-Cummingsova železniška predloga, so zastopniki strokovno organizirane delavstva in napredni državni prerokovali, da pride zopet do zmešnjav v železniškem obratu.

Če bo sprejeta ta predloga, ki vrača ameriške železnice pod kontrolo privatnih interesov. Večina v kongresu ni poslušala tega svarilnega glasu in predloga je bila sprejeta.

Privatni interesi so kmalu pokazali, da niso zmožni upravljati železnice. Pričela je stavka kolodvorskih uslužbencev najprej v malem, ki se je pa kmalu razširila v križem Zdrženih držav na važne železniške kolodvore.

Me sto da bi se železniški ravnatelji pogajali s kolodvorskimi uslužbenci, je pa velebizniško čepotanje poročalo dan za dnem, da se "puntarski" železniški uslužbeni vračajo na delo, obrat postaja normalen itd. To farbanje ameriške javnosti se je nadaljevalo, dokler niso bile železniške družbe s svojo petico primorane priznati nedirektno, da so nezmožne upravljati ameriške železnice, ako železniški obrat ne pride pod upravo meddržavne trgovske komisije.

CENA SLADKORJU OSTANE ZA NEKAJ ČASA.

Chicago, Ill. — Siromašni ljudje so upali, če prične preiskava proti podražilec sladkorja, da bo cena padla, toda siromaki so se zmotili, kajti trgovci na debelo in na drobno izjavljajo, da bo stal funt sladkorja trideset centov.

Sladkorja ni na trgu, pa ga ni, če je preiskava ali če ni preiskave.

Zdaj govorijo trgovci, da je zelo malo moke na žičnem trgu. To pomeni, da se že razpenja mreža za stalno podražitev moke. V soboto so plačevali sod moke v trgovini po šestnajst dolarjev, čeprav je došlo poročilo iz Minneapolisa, da je cena pri sodu padla za petdeset centov, da stane sod moke le \$15.25.

VLADA JE ZAPLENILA RIŽ.

Manila, Filipinsko otočje. — Filipinska vlada je zaplenila ves riž, da tako prepreči spekulacijo z rižem. Vlada je določila, da stane funt riža po prvem juniju osem centov. Zdaj stane funt riža sedem centov.

SMRT SE JE PODRAŽILA ZA DVAJSET ODSOTKOV; DRAGI POGREBI.

Chicago, Ill. — Življenje je zelo drago in zdaj se je podražilo tudi smrt. Lastniki avtomobilov za pogrebe so povišali vozno na \$16.50 brez oziroma, če vozijo dva bloka ali dve milj. Mrtvaški voz stane zdaj \$19.50, to je dvajset odstotkov več kot prej. Krste so se tudi podražile in sploh vse, kar je v zvezi z mrljem.

AMERIKA NAJ PLAČA NEMŠKO ODŠKODNINO.

Nemčija mora plačati sto milijard mark in Francija zahteva denar takoj.

AMERIČANI V PARIZU SO OGORČENI.

London, 17. maja. — Ministrski predsednik Anglije in Francije, Lloyd George in Millerand, sta na sestanku v Hytheju zaključila, koliko odškodnine mora Nemčija plačati in kako se bo odškodnina razdelila med zaveznike.

Iz mnogih uradnih poročil in informacij stoji stvar takole: Nemčija bo morala plačati sto milijard mark v zlatu.

Zavezniki plačajo svoje vojne dolge takrat, kadar prejmejo odškodnino od Nemčije. Med te dolge pa ni vseh deset milijard dolarjev, ki so si jih razne zavezniške vlade izposodile od Združenih držav. Na sestanku se je govorilo, da so zavezniki nimajo denarja, da bi plačali dolge Ameriki, dokler Nemčija ne plača odškodnine.

Zavezniki posodijo Nemčiji veliko vsoto denarja pod pogojem, da Združene države zajamejo to posojilo. Lloyd George je rekel: "kot se poroča — da odvzeta nemške ladje z onimi vred, ki jih je vzela Amerika, so dobro jamstvo za posojilo."

Lloyd George stoji na stališču, da Francija mora dobiti denar takoj, ker drugače je v nevarnosti bankrota. Francija se bo obrnila na ameriške banke, da ji plačajo del nemške odškodnine. Zavezniki so se zedinili, da Francija dobi 55 odstotkov nemške odškodnine, torej več kot 50 milijard, in ta denar bo zahtevala takoj, kjer ga silno potrebuje. Anglija dobi 25 odstotkov nemške odškodnine.

To so glavne točke sporazuma med Anglijo in Francijo, ki bodo na dnevnem redu konferenc z zastopniki Nemčije v Spaju prihodni mesec. Stvar je bila zaključena brez zastopnika Združenih držav. Zavezniki dobro vedo, da Nemci ne morejo plačati zahtevane odškodnine še dolgo časa, zato mislijo, da odškodnino "kapitalizirajo". Francija in ostale države izdajo posebne bonde, zajamčene z nemško odškodnino, in te bonde bodo prodajali v glavnem v Ameriki, kajti edina Amerika ima dovolj zlata, da lahko kupi bonde ali z drugimi besedami: plača nemško odškodnino zaveznikom.

Kar se tiče desetmilijskega dolga Združenim državam, bodo zavezniki države menda tudi ponudile bonde za ta dolg, bonde, sicer ne na nemški odškodnini.

Pariz, 17. maja. — Tukajšnji ameriški diplomatje so ogorčeni valed poročil, da sta Lloyd George in Millerand zaključila brez navzočnosti ameriškega zastopnika, da Združene države zajamejo posojilo. Nemčiji in takorekoč prevzamejo celo butaro vojnih dolgov, ki so jih naredili zavezniki. Neki ameriški uradnik je dejal: "To je predrznost prve vrste."

Lloyd Georgeva trditev, da bodo zaplenjene nemške ladje služile kot garancija za posojilo Nemčiji, je po mnenju Američanov kolosalni bluff. Po razsodi ameriškega vrhovnega sodišča so dotične ladje lastnina Združenih držav in ne morejo biti poročeno za nemško nobeno drugo posojilo.

CARRANZA SE JE IZMUZNIL V VERA CRUZ.

Vetaši ujeli 3500 Carranzovih vojakov in vplenili milijone v zlatu.

OBREGON NI ODLOŽIL KANDIDATURE.

Mexico City, Mehika, 17. maja. — Oficijsko poročilo generala Obregona se glasi, da bo Venustiano Carranza kmalu ujet. Revolucionarne čete so mu tesno za petami. Carranza je ušel na konju v hribe države Vera Cruz in z njim je nekaj njegovih zvestih pristavev.

Vera Cruz, Mehika, 17. maja. — Carranza je na begu v verakruške gore. Včeraj je bil v Petroti. Vetaši pod vodstvom generala Sanchez-a so ujeli 3500 Carranzovih vojakov in vplenili 24 vlakov z 200 strojnimi, veliko zalogo streliva, enim letalom in milijoni pezov v zlatu in srebru. Sanchez prodira za ubežnim predsednikom s kavalerijo.

Iz glavnega mesta javljajo uradno, da je bil Carranzov general Candido Aguilar ujet. General Pablo Gonzales, eden voditeljev revolucije, se je zahvalil na predsedniški kandidaturi. To pomeni, da je odstranjen eventualni konflikt med Gonzalesom in Obregonom za predsedniško kariero. General Obregon je zdaj edini kandidat, ki prične s predsedniško kampanjo takoj čim bo imenovan začasni predsednik, kateri bo nadzoroval volitve.

El Paso, Tex., 17. maja. — Tukajšnja revolucionarna junta je prejela vest iz Mexico Cityja, da so vsi člani Carranzovega kabineta ujetniki.

Mexico City, Mehika, 17. maja. — Tukaj so bile objavljene podrobnosti o begu Carranzove vlade iz glavnega mesta dne 8. maja. Carranza je sklenil oditi v Vera Cruz 11. maja in sklenjeno je bilo že 5. maja, da mora datum odhoda ostati v tajnosti. Dne 10. maja je imela vlada dobiti več milijonov pezov v raznih davkih in ta denar je hotel predsednik vzeti s seboj. Toda njegovi ministri so ga — po domače rečeno — polomili. Povedali so svojim prijateljem in ti prijatelji zopet svojim prijateljem in tako je kmalu vse mesto vedelo, kdaj odide Carranza iz mesta. To je prišlo predsednika, da je sprejmenil datum odhoda. V petek 7. maja je bila pripravljena dolga vrsta vlakov in člani vlade so odprto nosili in vozili svoje stvari na kolodvor, ki je bil kmalu natlačen radovednega ljudstva in vojaštva. Z ministri vred so pobegnili tudi civilni uradniki in mnogi drugi pristali Carranzove vlade. Na kolodvoru je bila velika zmešnjava in ko so potegnili vlaki iz mesta, je bilo ob železnici, ki vodi v Vera Cruz, zadržanih okrog 10,000 mož vstajke armade, ki je čakala na begu.

El Paso, Tex., 17. maja. — General Carlos Plank, ki se je ustavil v Juarezu na poti v Mexico City, je dejal v intervjuju, da se bodo predsedniške volitve v Mehiki vršile 4. julija. Governor de la Huerta, ki ima biti imenovan začasnim predsednikom, ostane v Sonori ob času zborovanja kongresa, češ da ne mara vplivati na kongresnike s svojo prisotnostjo. Plank pa ni hotel omeniti, da ima Huerta vplivne pristave v kongresu, tako da je njegova navzočnost sploh nepotrebna.

DEPUTIJ JE SMRTNO PONEŠREČIL NA LOVU ZA UBEŽNIM KAZNJENCEM.

Racine, Wis. — Iz ježe je pobegnil neki zamorski vlomilec. Deputij Arthur G. Herman je sedel na motorkelji in ga pogajal za njim. Ko je na Washingtonovi cesti hotel zaviti okoli vogala, je spodrsnilo kolo in deputij je padel tako nesrečno z motornega kolesa, da je kmalu za poškodbami umrl.

ODMEVI MIROVNE REZOLUCIJE V KONGRESU.

PRED GLASOVANJEM SE JE VRSILL OSTRA DEBATA.

Predsednik najbrž vetira Knoxovo resolucijo.

Washington, D. C. — Knoxova mirovna resolucija je bila sprejeta s tri in štiridesetimi glasovi proti osem in tridesetimi. Zbornica bo najbrž sprejela resolucijo, ki izjavlja, da je minila vojna z Nemčijo in Avstrijo, ker so v senatu popravili besedilo, da soglasa z resolucijo zbornice. V političnih krogih sodijo, da predsednik Wilson prav zanesljivo vetira to mirovno resolucijo.

Kaj določa Knoxova resolucija? Prekle vojne stanja med Združenimi državami in Nemčijo in njeno zavezničko Avstrijo.

Soyružna lastnina, ki je bila zaplenjena v vojnem času, se ohdrži v varstvu varuha tujezemske lastnine, dokler se stvar ne izarava s pogodbo med Združenimi državami in Nemčijo.

Prekle vseh vojnih zakonov. Pravice, ki gredo Združenim državam po versalski mirovni pogodbi, se pridržijo.

Rezolucija je zagovarjal senator Harding iz Ohija, ki aspirira na predsedniško kandidacijo v republikanski stranki in ki pripada republikanskim starišam. Stvarnih argumentov je menda bilo malo, ampak je bolj napadal predsednika Wilsona in mu očital uzurpacijo.

Hitchcock je odgovarjal Hardingu in mu dejal, da predsednik Wilson reprezentira voljo ameriškega ljudstva, ker ni nihče protistiral, ko je predsednik Wilson proglasil svojih štirinajst mirovni točk.

Ogovoril je tudi senator Underwood, ki je rekel, naj si voditelji republikanske stranke nikar ne domisljajo, da je ljudstvo slepo, če mislijo, da ga oblak iz dima v tej resoluciji zavedel, da ne bo vedelo, kdo je odgovoren, da Združene države še ne žive v miru s svetom.

CIVILIZACIJA JE PROPADLA V CENTRALNI EVROPI.

Des Moines, Iowa. — Henry P. Davison, načelnik zveze društev Rdečega križa, je dejal na tukajšnji konferenci metodistično-episkopalne cerkve, da je "civilizacijska propadla" v centralni Evropi in ameriški kongres bi moral takoj dovoliti 500 milijonov dolarjev za pomoč, da se "propadla civilizacija" zopet postavi na noge.

Po mnenju Davisona se na vsem ozemlju med Baltičkim, Črnim in Jadranskim morjem — Poljska, Čehoslovakija, Ukrajina, Ogrska, Rumunija, Srbija, Avstrija in Črna Gora — odigrava ena največjih tragedij v zgodovini človeštva. Na tisoče ljudi umira dnevno valed lakote in boleznin in zdravil ter zdravnikov ni, da bi pomagali nesrečnikom.

KAJ JE PRIČUJOČNOST DUHA.

Peoria, Ill. — Rudar Charles Workman je šel s svojo soprogo po železniškem mostu, ko je prisopihal nasproti osebni vlak. Workman ni dolgo premišljal, kaj mu je storiti, da reši sebe in svojo soprogo okoli pasu in se spustil na kozo pod mostom. Tam je čepel in mirno čakal, da vlak pohiti mimo. Njegova soproga je postala histerična in preden je vlak dokončal pot mimo kozo, na kateri je čepel njen soprog z njo, je dvignila glavo in zadnji voz jo je udaril tako silo, da ji je počila lobanja. Rudarju se ni nič zgodilo.

IGRA Z MOKO.

Minneapolis, Minn. — Cena sodu moke je padla za petdeset centov. Pred padanjem cene se je pa v teku zadnjih štirinajst dni podražila za en dolar, tako da je še za petdeset centov dražja, kot je bila pred tremi tedni.

Tako se spekulanti igrajo z najvažnejšim živilom za ljudsko prehranitev.

\$27.64 PROFITA NA MOŠKIH OBLEKAM, KI STANEJO \$65; VSE JE ČISTI PROFIT.

Washington, D. C. — W. Jett Lauek, tajnik bivšega vojnega delavskega odbora, je izjavil, da skoraj polovica, kar danes stane moška obleka, je čisti dobiček. Obleka, ki stane \$65, prinese prodajalcu \$27.64 profita. Prodajalec na drobno vzame največ dobička. Draginje oblek niso zakrivilo povišane mezd, temveč lakomost po profitu.

ALI JE LIGA NARODOV ALI JE NI? KAJ JE?

Angleški državnik vprašuje, kakaj liga narodov mirno gleda vojno med Poljski in Rusi.

POLJSKI NAPADI SO SE ZDROBILI.

London, 17. maja. — Robert Cecil, bivši šef mornarice, je pisмено vprašal zunanjega ministra Curzona, da li namerava izvrševalni svet lige narodov storiti kakšne korake glede na poljsko ofenzivo na podlagi 11. člena ustave lige, ki določa, da država sme napasti drugo državo, če tedaj, če liga formalno dovolj.

Curzon je odgovoril, da je angleška vlada drugega mnenja. Poljski vpad v Ukrajino ni "nova vojna", temveč je le nadaljevanje konflikta, ki že dolgo časa traja med Poljsko in sovjetsko Rusijo; valed tega ne more liga narodov storiti ničesar.

London, 17. maja. — Iz Moskve poročajo uradno, da se bodo poljski napadi zavezane od Kijeva odšli. Ljute bojevanje se nadaljuje.

London, 17. maja. — Današnje uradno poročilo poljskega vojnega štaba pravi, da so poljske čete okupirale Lukov in ujele 4500 mož.

SERBSKI REZENT JE KAR SAM RATIFICIRAL MIROVNE POGODBE!

Obsedno stanje v Vojvodini.

Belgrad, 11. maja. — (Po inform. biroju SHS v Washingtonu.) — Regent Alexander je 6. maja podpisal dekret, s katerim se ratificirajo mirovne pogodbe z Nemčijo, Avstrijo in Bolgarsko.

Vesti v inozemstvu, da valed štrajkov funkcionira vojno sodišče v Jugoslaviji, ne odgovarjajo resnici. Vojno stanje je le v Vojvodini, kjer je bilo potrebno radi gibanja madžarskih iredentistov.

DRAGINJO ŠE NAPOVEDUJE JEJO.

New York, N. Y. — Zdi se, da so privatni interesi še premalo oplenili ljudstvo, kajti zdaj napovedujejo, da se v jeseni zopet podraže živila. Lepa perspektiva je to za delavce! Privatni interesi imajo za taka prerokovanja posebne naprave, da ljudstvo tako hitro ne spozna, kaj se živila draže, mesto da bi se naprave, da stanejo tudi Standard Daily Trade Service, ki zdaj naznanja, da se v jeseni zopet podraži živil, ker primanjkujejo delavne moči na deželi.

Ta naprava ne pove seveda, da so skladišča že zdaj zvrhana z različni živilin in da jih privatni interesi drže od trga, da tako ustvarijo umetno pomanjkanje pridelka na trgu.

Zdi se, da privatni interesi niso nikdar v zadregi za izgovor, kadar nameravajo zopet cene naviti navzgor.

IGRA Z MOKO.

Omaha, Neb. — V tem mestu se je zgodilo nekaj, kar skoraj ni verjetno. Tri departmne trgovine so naznanile, da znižajo ceno za dvajset odstotkov. Izvzeti od tega znižanja so samo patehtijani predmeti.

Ljudje niso v začetku verjeli svojim očem, ko so čitali to vest. Nekateri so rekli, kako je pa to mogoče, kaj ne bodo zdaj bankrotirali, ko so znižali ceno?

VEČ KOT 18,000 KMETIJ JE ZAPUSČENIH V MICHIGANU.

FARMARSKO ŽIVLJENJE NAJBREŽ NI TAKO IDEALNO, KOT GA NEKATERI OPISUJEJO.

Privatni interesi drže tako trdo farmarje za vrat kot delavce.

Lansing, Mich. — V Michiganu bo ostalo letos nad tri milijone akrov neobdelane zemlje, ki je rodovitna. 18,232 farm ne bo obdelanih.

To niso prerokovanja, ampak je fakt, ki je podprt s statističnimi dokazi.

Kaj je vzrok temu preseljevanju s farme v mesta? Velebizniški listi odgovarjajo prav komedno na to vprašanje. Uredniki teh listov, ki imajo nalogo, da pišejo za velebizniške interese, pravijo, da se farmarjem dopade bolj živeti v mestu, kot zunan na deželi. Zakaj se jim mesto bolj dopade kot farma, pa ne povedo, ti uredniki, da si tako študenti sami ustvarijo naporno mnenje, da je življenje na farmi dolgočasno, v mestih se pa cedita med in mleko.

Vzrok je več, ki vplivajo na farmarje, da zapuščajo farme v Michiganu, ki so pa vsi gospodarski in niso v nobeni stvari dolgočasnostjo.

Privatni interesi so oplenili Michigan krasnih gozdov, ki so varovali po zimi deželo pred mrazimi sunki burje, poleti so pa skrbeli, da je bilo dosti moke za krave in vrtove. Iskali so gozde po vsej razpoložljivi naštini. Kar nista uničili seki in žage, so uničili tekom let veliki gozdni požari.

Zlati žani, ki so bili nekdanj na kmetiji, so pričeli laginjati. Zemlja ni več tako rodila, kot v prejšnjih letih, ko so gozdi skrbeli za njeno namakanje. Prišli so pa še druge nadloge, ki so ogrenile farmarju življenje na kmetiji. Truisti so se kmalu tako razvili, da farmarji niso več odvažali svojega pridelka na trg, ampak so ga morali prodati trstom, ki so pošiljali svoje agente na deželo. Če so v jeseni farmarji prodali krompir trstu po pet in sedemdeset centov bučelj, so plačali za krompir po štiri dolarje, ko jim je domač krompir počel. Ustanovili so je tudi semenski trust, ki zahteva visoke cene za semena. In če je bila letina slaba ali če je farmar imel smolo pri živinorji, si je moral izposoditi denar, da se je preživel do prihodnje letve s svojo družino. Ko je pa farmar enkrat zadolžil svoje posestvo, ni pričel več iz oderskih krempjev. Delal je leto za letom, njegov dolg se je množil, garal in znojil je za privatne bančne interese. Končno se je farmar naveličal takega pasjega življenja, prodal je svoje posestvo, poplačal je dolgeve in se preselil v mesto, ker je mislil, da se mu bo tam bolj godilo, ker je čital, da delavci prejemajo izredno visoke mezde. Kmalu se je prepričal, da je prišel iz dežja pod kap, ker mu v mestu sede ravnotako privatni interesi na tilniku, kot na farmi.

Preseljevanje farmarjev v mesta dokazuje, da je tudi med njimi nastal nepokoj, ker so izkoriščani od privatnih interesov. Stavkati ne morejo, ker bi stavka zanje pomenila počasno smrt od lakote, pa se selijo v mesta. Nekateri prodajo svoje farme, drugi jih pa kar pustijo in odromajo v svet.

ČUDEŽ!

Omaha, Neb. — V tem mestu se je zgodilo nekaj, kar skoraj ni verjetno. Tri departmne trgovine so naznanile, da znižajo ceno za dvajset odstotkov. Izvzeti od tega znižanja so samo patehtijani predmeti.

Ljudje niso v začetku verjeli svojim očem, ko so čitali to vest. Nekateri so rekli, kako je pa to mogoče, kaj ne bodo zdaj bankrotirali, ko so znižali ceno?

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v obljubljenju n. pr. (maja 31—1920) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcem potekla naročnina. Ponovito je prebrskano, da se vam ne pošilja list.

PAMETNI LJUDJE SE NE ČUDIJO.

V južnih državah je od nekdanj cvetelo tihotapsko žganjekuharstvo, dasiravno so nekatere južne države zgodaj sprejele prohibicijo. Pred uzakonjenjem narodne prohibicije so časniki navadno poročali o bojih z žganjekuharskimi tihotapei in zveznimi colinskimi uradniki, ki so se vršili v južnih državah, kajti tihotapski žganjekuhar je bil zelo redka prikazen v severnih državah, v katerih je bilo dovoljeno točiti vino, pivo in druge opojne pijače. Prohibicijska komisija zdaj poroča, da so se tihotapski žganjekuharji pomnožili v južnih državah kakor gobe po dežju. Trikrat toliko jih je, kot pred uvedenjem narodne prohibicije.

Pametni ljudje se temu pojavu prav nič ne čudijo, saj so pred uvedenjem narodne prohibicije pravili, da se tihotapski žganjekuharji pomnože. Ti ljudje se le čudijo, da niso prohibicijski uradniki prijeli več kot trikrat toliko tihotapskih žganjekuharjev, kot poročajo, da so jih vlovili, ker postojajo naravni vzroki za pomnožitev tihotapev.

Farmer, ki ima toliko sveta, da ga lahko sam obdela, ki ga pa revno preživlja, je na pr. izvedel, da ima žganje izredno visoko ceno, odkar je uvedena narodna prohibicija. Spoznal je, da zasluži v enem mesecu toliko denarja, če kuha žganje in ga prodaja, kakor skozi vse leto s trdim delom na svoji farmi. Posledica tega spoznanja je bila, da si je nabavil kotel za kuhanje žganja in je pričel kuhati žganje, od katerega ni plačeval nobenega davka, ker je po zakonu prepovedano kuhati žganje. Njegovi troški so bili sirov produkt, vse drugo je bilo čisti dobiček.

Če ljudje pridejo do prepričanja, da lahko sami postavijo ceno produktu, kakršno hočejo sami, in da se kljub temu najdejo odjemalci, ki pridno sežejo po produktu, da je cena produkta od pet do sedemstokrat višja, kot je bila preje v normalnih časih, ko ni bila prepovedano prodajati produkt, se ne more noben človek čuditi, ako so v južnem gorovju zaplenili trikrat toliko kotlov za kuhanje žganja kot pred uvedenjem narodne prohibicije.

Samo v marcu so zaplenili prohibicijski uradniki v treh državah štiri sto devet in trideset kotlov za kuhanje žganja. In ko je bil legislaturnam v južnih državah predložen prohibicijski ustavni dodatek, se niso obotavljale glasovati zanj, čeprav je bila tudi opozicija precej močna proti prohibiciji.

Nepotrebnosti vedež. — Po deželi zopet straši okoli Ole Hanson, nekoč župan v Seattlu, Wash., in prodaja svojo modrost v interesu privatnih interesov, ki ga hočejo poslušati. V Chicagu je ponovil staro in obrabljeno frazo, da je vzroke za draginjo iskati v nezadostni produkciji.

Hanson ni povedal nič novega. To modrost so pred njim že stokrat povedali velebizniški listi, ki ima jasen namen prikriti prave vzroke draginje.

Zanesljiva obljuba. — Mehški general Obregon je obljubil, da ne prične z revolucijo po končanih predsedniških volitvah. Ta obljuba Obregona je verjetna, kajti Obregon je pričel z revolucijo še pred volitvami, torej je nepotrebno, da prične z njo še po končanih volitvah.

Blaznost se oprijemlje tudi bogatinov na Španskem. — V Cordobi na Španskem so pričeli bogatini s kampanjo, da hodijo brez klobukov in nosijo le sandale, da tako protestirajo proti draginji.

Draginjo občutijo le revni sloji, nikakor pa ne zadene bogatinov, ki si lahko nabavijo reči ne glede na njih ceno, če jih poželi njih srce.

Maslene pogače razdele med sabo privatni kovinarski interesi. — "Northwest Mining Truth" poroča, da bodo privatni kovinarski interesi razdelili med sabo lepe maslene pogače. Interesi, ki lastujejo rudnike Coeur d'Alene, razdele med sabo od pet do pet in pol milijona dolarjev, British Columbia kompanija pa od dveh do dveh in pol milijona dolarjev. Kadar delavci vprašajo za povišanje mezde, tedaj jim ravnatelj teh družb prav zanesljivo odgovore, da ne morejo povišati mezde, ker so družbini dohodki majhni.

Ameriške vesti.

SPOMLADI SE NI LETOS.

Nad niagarskimi slapovi se je postavil zopet most iz ledu.

Chicago, Ill. — Pravega pomladanskega vremena še ni bilo letos, dasiravno je za nami že polovica maja. Prvojavna vremenska poročila govore, da spomladi še ne bo tako kmalu, če ne zapihajo gorke spomladanske sapa in preženeje mrzle severne vetrove. Vrtinčasti viharji so letos zgodaj prišli in nekateri so sodili, da je z njimi prišla tudi že spomlad. Napravili so le škodo, uničili več človeških življenj, spomladi pa niso prinesli.

Brzojavka iz Frederictona, N. B., poroča, da je v Doden Ridgu, ki se nahaja dvanaest milj od tega mesta, padlo v nedeljo šest palev snega.

Iz Niagara Fallsa poročajo, da se je v soteski, po kateri drvi reka Sv. Lavrencija proti slapovom napravil leden most, ki se razteza od ameriških slapov skoraj do kanadskega obrečja. Hladno vreme je povzročilo, da se je napravil most iz ledu. Iz Erijskega jezera prihaja že vedno led, pihajo pa severni vetrovi.

Tudi v Kansasu so imeli sneg. Iz Topeke poročajo, da v severozapadnem Kansasu padla temperatura na 32 stopinj nad ničlo in da je snežilo.

V Chicagu ni bilo snežnega viharja, ampak je sijalo sonce. Pihal je mrzel sever in ljudje, ki so porabili nedeljo za spreho, niso oblekli delovnih hlač, za katere je bilo prelitega še precej tiskarskega črnila, ampak poskušali so povrhnike in suknje, ko so šli na ulice.

Spomladi še ni! Kdaj pride, pa vedo le vremenski bogovi, ki ne obešajo svojih tajnosti na veliki zvon, ampak nagajajo ljudem, ki bi se že tudi radi rešili tople zimске obleke, kajti maj, toliko opevani maj je tukaj, vreme je mračno in obeta, da letos ne bo spomladi, ampak izvršil se bo pihod iz enega ekstreme v drugega, iz mraza v vročino.

KAKO SE JE POMNOŽILO PREBIVALSTVO V NEKATERIH MESTIH.

Washington, D. C. — Iz dopisanih številk pol je spoznati, da se je najbolj pomnožilo prebivalstvo v Hamstranku in Highland Parku, predmestih Detroita, v katerem se razvija avtomobilska industrija. Pred desetimi leti je imelo vsako predmestje le par tisoč prebivalcev.

Naslednja tablica pove, kako se je pomnožilo prebivalstvo:

	Prebivalstvo. 1910.	Pomnožitev. 1910-1920.	Vo. do. 1920.
Seattle, Wash.	115,882	78,456	68.1
Trenton, N. J.	119,380	22,474	18.8
Arlene, Tex.	10,274	1,070	11.6
Beaver Falls, Pa.	12,502	611	4.9
Brownwood, Tex.	5,225	1,206	23.1
Centuria, Wash.	7,549	228	3.0
Cheltenham, Pa.	11,015	2,581	23.4
Cheltenham, Wash.	4,558	51	1.1
Clinton, Ill.	5,598	733	13.1
Dickson, Pa.	11,949	1,728	14.5
Elmore, Mich.	23,311	15,215	65.3
Huntsburg, Ill.	4,594	3,214	70.0
Georgetown, Ill.	5,061	754	14.9
Hamtramck, Mich.	45,415	45,056	100.0
Highland Park, Mich.	45,529	45,473	100.0
Huntville, Pa.	5,293	3,214	60.7
Kalispell, Mont.	5,417	482	8.9
Lincoln, Neb.	54,994	10,981	19.9
Livingston, Mont.	6,826	967	14.2
Mobile, Ala.	60,124	5,003	8.3
Mount Oliver, Pa.	5,275	2,344	44.4
Old Forge, Pa.	12,387	913	7.3
Olyphant, Pa.	10,290	1,791	17.4
Raleigh, N. C.	24,418	5,200	21.3
Richmond, Ky.	5,822	729	12.5
San Leandro, Cal.	5,796	2,282	39.4
Suffolk, Va.	9,123	2,115	23.2
Swampscott, Mass.	8,101	1,897	23.4
Victor, Colo.	1,777	1,385	77.9
Watts, Cal.	4,529	2,087	46.1
Westville, Ill.	5,251	1,434	27.3
West Chester, Pa.	11,717	59	0.5
Windsor, Mich.	12,851	4,564	35.5

STROKOVNO ORGANIZIRANO DELAVSTVO OTOŽUJE GOVERNORJA.

Altoona, Pa. — Ameriška delavska federacija obdržava v tem mestu svojo državno konvencijo. Delegete so glasovali soglasno, da zbornica obojišni govorniki zlorabe uradne moči zaradi brutalnega nastopa državnih kostablerjev proti stavkujočim delavcem.

STAVKA CESTNOŽELEZNIŠKIH USLUŽBENOV SE TRAJA.

Peoria, Ill. — Tukajšnji cestno-železniški uslužbeni so zastavkali, ker je družba osebno zavrnila njih zahteve. Župan je sicer pisal družbi, da mora takoj prirediti z obratom in se držati besedila v pogodbi med mestom in družbo, toda družbi se ni zdelo vredno odgovoriti na županovo pismo.

Inozemstvo.

KRVAVI IZGREDI IN BITE NA IRskem.

Dva mrtva in več ranjenih v Londoneriju.

Belfast, 17. maja. — Londonerij je bil v soboto prizorišče divjih bojov in terorizma. Unionisti (protestantovski Irci, ki so proti republikani) so napadli sinfajnceve in izgreli so divjali v večjem delu mesta. Po zraku so letele steklenice, kamenje in kosi opeke pa tudi revolverji so pokali. Ko je bila bitka najbolj vroča, je napadlo 48 policistov bojevalce. Unionisti so se umaknili, toda republikani so nadaljevali demonstracije in ko so jih policisti hoteli razpršiti, so zopet počili strel in dva sta obležala mrtva — med temi tudi policijaki načelnik Dennis Moroney — in več ranjenih.

Medtem ko je divjala bitka s policisti, so unionisti drveli po ulicah in kamenjali vsakogar, ki se jim je zdel politični nasprotnik.

Dublin, Irsko. — Mestna hiša in sodno poslopje v Maynoothu, 15 milj severozapadno od tukaj, je bilo v soboto zjutraj pogranjeno zrak z dinamitom. Poslopje je bilo razdejano, ko so sinfajncevi izvedli, da se v kratkem nastani vojaštvo v njem.

London. — Lord Hugh Cecil je objavil članek v "London Times" suggestirajoč, da se Ircem prepusti rešitev irskega vprašanja. Po njegovem mnenju naj se Ircem dovoli, da izvolijo ustavodajno skupščino na temelju proporne volilne pravice in skupščina naj potem odloči kar hoče, magari če se izreče za neodvisno republiko. Članek je povzročil veliko senzacijo v Londonu, posebno v vladnih krogih.

Karl Habsburg daje nasvete in povalja ogrskim monarhistom.

Budapesta. — Ogrski monarhisti so se pred kratkim obrnili na bivšega avstrijskega cesarja Karla v Švici, da jim naj svetuje, da li sme Ogrska podpisati mirovno pogodbo ali ne. Te dni je prišel odgovor iz Pragins v Švici, da naj vlada podpiše pod pogojem, če zavzemniki uvrste v pogodbo tajno klavzulo, ki bo dovolila njegov (Karlov) povratak na Ogrsko. Ogrski monarhisti pričakujejo, da Karl pride kmalu na Ogrsko v vsakem slučaju.

Kommunistično gibanje v Nemčiji.

Berlin. — Buržoazni listi v Berlinu so zagnali krik, da komunisti v Nemčiji pripravljajo novo-revolucijo, ki izbruhne takoj po volitvah v slučaju, da zmaga buržoazni kandidatje.

Kandidatje raznih buržoaznih strank dolže večinske socialisti, da so pri sestavljanju volilnih imenikov prikrivali nasprotne stranke na volilnih. Oboženo so, da so izpustili imena hišnih posestnikov, toda imena hlapcev in dekel, ki so socialisti, so točno zabeležena. Dalje tožijo, da so imena šest in osemletnih otrok, katerih starši so socialisti, tudi v volilnih imenikih.

General Luettwitz, ki je s Kappom vred vodil zadnjo protirevolucijo, je še vedno na prostem, najpše pa je to, da so njegove čete okupirale mestce Cottbus v Prusiji zadnje dni. Delavci v Cottbusu so takoj stopili v generalno stavko.

Liga narodov zmaga v Švici z majhno večino.

Ženeva, Švica. — Švicarsko ljudstvo je v nedeljo pri splošnem glasovanju sklenilo, da Švica stopi v ligo narodov. Natančni izid glasovanja še ni znan, domneva se pa, da je bilo oddanih za ligo okroglo 400,000 glasov in 300,000 proti ligi. Enajst kantonov in pol se je izreklo za ligo, deset kantonov in pol pa proti ligi.

To je bil prvi referendum v svobodni državi glede lige narodov. Glasovanje se je vršilo pod milim nebom. V Altrodu, ki je znan radi pripovedke o Viljemu Tellu, je bilo volišče sredi travnika in volilci so korakali na volišče med dvema vrstama milicijarjev. Skoraj vsa volišča so bila zaščitena z vojaštvom.

Viljem Hohenzollern se je preselil.

Amerongen, Holandija. — Bivši kaiser se je v nedeljo preselil v svoje novo bivališče in grad Viljem Bentineka, v katerem je Golfa in se nepregledno vrtijo dalje

stanoval, odkar je pobegnil v Holadijo v novembru 1918., je zdaj zopet odprl obiskovalcem. Oseboje v gradu se je globoko oddahnilo, ko je odšel "nepoklican gost" in menda ga ni človeka v Amerongen, ki bi žaloval za njim — izveniš hotelirjev v bližini, ki so delah dobro kupčijo z radovednimi tujei.

300,000 ponarejenih krušnih listkov v Avstriji.

Dunaj. — Vlada življenj upravitelj je izjavil 15. maja v avstrijski narodni skupščini, da je lani prejemale 300,000 oseb kruh s ponarejenimi krušnimi listki. V istem času je bilo z vlakov ukradenih 39 ton sladkorja.

Delavci osvojili mesto v Nemčiji.

Berlin. — Spartakoveci so osvojili mestce Sangerhausen v Prusiji in njihov akcijski odbor je prevzel lokalno vlado.

Graefe, konservativni poslanec v narodni skupščini, je izjavil zadnji petek, da se nemški komunisti pripravljajo na novo revolucijo. Veliko gibanje se vrši proti zemljiškim baronom v Mecklenburgu.

Vmesna sibirski država.

Tokio. — General Oi, vrhovni poveljnik japonskih čet v Sibiriji, je rekel 11. maja v svojem poročilu, da Japonaka takoj odpokliče svoje čete iz Sibirije, ako se Rusi izrečejo za neodvisno vmesno državo v vzhodni Sibiriji, ki bo delila Mandžurijo in Korejo od boljševiske Rusije.

Vladivostok, 15. maja. — Iz Irkutskaja javljajo, da je ruska sovjetska vlada ponudila premirje med Japonci Rusi v Sibiriji.

Slovenska zemlja.

KAMNISKI ALI SAVINJSKE ALPE, NJIH ZGRADBA IN NJIH LICE.

Spisal Ferdinand Sedli.

(Nadaljevanje.)

Pogled od spodaj in zunaj nas more seveda le enostransko poučiti o slogu in veličavi alpske zgradbe. Sebe od zgoraj se nam razgrne celotni pogled, ki obsega vrhove in dole, vnanost in notranost gorovja in obenem bližnje in daljno sosesčino. Stopimo torej v jasne višave in močrimo ogromno gorsko starbo z gospodujočega vrha, ponosnega Grintaveca! Veseli zmage po naporni hoji, in veseli svobode, ki preplave našo zavest, zapazimo najprej čez vse iznenadno posebnost svojega stališča: s tesnega prostora na vrhu teko vse črte in ploskve stromo navzdol in vsa krajinska podoba se razvija nam pred očmi na preseneten način, ki na mah objame in podneti vse naše zanimanje. V svečanem miru tro na nas molčeči, skalnati vrhovi z njih ogromnih podstavkov. Režki, roglati grebeni jih spajajo. Divje, široke kotline in planote so postavljene pred nje. Daleč proti vzhodu se vrstijo smelo izklesani vrhovi tja do vitke Ojstrice, ki se vzpenja na skrajnem koncu drzno v višavo. V ogromno gorsko gneto so globoko dole do njenih temeljev razrezane doline na vse strani. Čvrsta nasprotja oblik in barve ločijo gole, življenju sovražno visokine od živga zelenila nižin, prijaznih človeškim koristim. V vseh potezah vidi večje oko znake velikih prirodnih sil, ki so v neizmernih velikih zemeljskega razvoja ustvarile krasno kamnino v ogromni množini in jo krepko plastično ter slogovito oblikovale v velikem slogu. Čim dalje stojimo na gospodujočem vrhu, tem bolj se zavedamo, da zve na nas velika bogata in svobodna priroda. V čustvu pa ne moremo ločiti veličastvo od lepote. Oboje vpliva na gledalca s toliko silo, da tudi oni, ki komaj slutijo, kako velika delo je priroda izvršila, prizna Savinjskim Alpam veličastvo in krasoto obenem. Tem močnim vtiskom se pridružuje nepopisna moč, ki jo ima pogled z alpskega vrha v daljavo, v brezmejno razširjeno ozorje. Tež osrečujoči moči se oko radostno uda. Najraje in najpogostejše pa se pomudi v bližini, kjer se okrog in okrog prostirajo v laskavi milini in neskonni mnogovrstnosti tla slovenske domovine. Kamneni skladi, ki tvorijo na južni strani Kamniških Alp zeleno pregrnjeno gričevje in srednje gorovje Litjisko in se nepregledno vrtijo dalje

na Dolensko — isti skladi so v Kamniških Alpah visoko porzignjeni v ohlilne alpske višave, ki jim dajejo moč in mir veličastva — na vzhodu pa, kjer se prostirajo spodnještarske vinske gorice, so prav tisti močnejši skladi pogreznjeni v globoko in počivajo globoko pod površjem, pokriti od rahlih, mlajših usedin. Nasprotno pa se še dosti močnejše dvigajo v višavo na zapadu — osrednji skupini Julskih Alp, kjer krajuje veličastni Triglav s svojim spremstvom. Še obilnejše kaže priroda svoje tvorne sile v Osrednjih Alpah, kjer kipijo v neopojne višave z večnim snegom pokriti gorski velikani, dvigajoči se na ogromnih temeljih.

Velicasto gorovje se nam zdi nepremljivo, večno. Ali to je le navidezno. Prirodne sile se niso nikdar ustavile in se ne bodo. Sedanjost ni zaključek, to tudi ni bil po prejšnjih dobah nikdar. Podzemeljske sile se javljajo še v večidel rahlih potresih, ki ne zapuščajo trajnih premenh. Njih delo se počuti še le potem, ko se nevidno majhni učinki množijo v dolgih tisočletjih. Vnanje sile pa delujejo v gorskem svetu živahnije nego izven nje in na daljavo izklesavanje in preobrazovanje površja.

Ako stojimo v Kamniku ali v Lučah na mostu in zremo v histro vodovje, ki valovi dalje v neizerni množini, se nam zdi, da vedno tisti prod pokriva dno struge. V resnici se ob vsaki povodni premeni. Ko naraste množina vode, naraste ji obenem moč. Boteče vodovje vali ob povodni ves čas prod in pesek in drobno grez s seboj in poleg teh še nevidno kemijsko raztopljenih kamenih snovi. Glasno rožljajo kameni v strugi, ko jih valovje vali naprej z nevdružno silo. Neizernne zaloge kamenih okraškov prinašajo stranski jarki v glavno strugo, in le ostanek, ki ga upadajoča reka po povodni vodi mogla odvesti naprej, obleži v strugi, čakaje, da ob prihodnji priliki nadaljuje svojo pot. V kotlinastih širinah podolja upade hitrost reke toliko, da prod trajno zaostane. Zatorej leži neizmerne množine zaostalega roda ob Savinji med Celjem in Braslovčami. Do 5 km na široko je ondi že v kratkem aluvialnem času nasula Savinja z gorovja prinečenega roda, ki ji zastavlja pot in jo sili, da si utira po njem strugo v ovinkih.

Leto na leto odnesejo vodotoki iz Kamniških Alp množino kamenih okraškov, ki je po človeške merili ogromna, v primeri z orjaško gneto, pa vendar le malenkostna. Mehansko in kemijsko perjenje sicer neprestano kruši in kleše na gorskih pobočjih ter oddaja kruševino dežnici in snežnici, da jo odpladne in odpravi v vodotoke. Povrke gorovja se zatorej vedno preobrazuje. Do znatnih izprememb pa naraste podrobno delo prirode, ki razpolaga s časom brezmejno, še le v mnogih tisočletjih.

Izmed dnolet v aluvialni dobi dozorili izprememb omenjamo nastajanje lehnjaka, kamene plazove in pa zaloge gruša (grize).

Kjer je toliko apnika kakor v Kamniških Alpah, ni čudo, da se ob studenih in potokih seseda lehnjak. To je luknjičav apnenec, ki na zraku otrdne, da je celo dober za zidanje. Vodne rastline, zlasti mahovi, izločajo v studenčnici raztopljeni apnik, ki se oprije njihovih listov in stebel, da naposled zadušijo v kamenem oklepu. Zlasti ob Gorenji Kokri med Virnikom in Močnikom se nahaja tak aluvialni lehnjak. Snov dobiva ondi od sosednjih devotiskih klečij.

V strmih stenah visokega gorovja deluje mehansko in kemijsko perjenje brez prestanka. Vled tega se odločijo včasih velike množine skalovja hkratu. V Logarski dolini so se dne 28. junija 1887. l. odtrgale od Planjške ali Rjavice velikanske skale in zgrmele nizdol. Na podanku so — tako pripoveduje Fr. Koeck — pokopale ves macesnov gozd; precej velike, skale so se prikotale celo do poti sredi doline. Vdignilo se je toliko prahu, da so je zazdelo dolina kakor v megli. Za tem so se še večkrat skale krhale z groznim hrumom, da so bili ljudje v sosesčini štiri tedne v strahu. Kruševina je narasla tako, da tvori že od Piskernika vidno brlo grižo ob vzhodu Planjške.

(Se nadaljuje.)

DOPISI.

Hy, Minn. — Delavstvo in sploh priprosto ljudstvo v tej deželi je danes podobno popotniku na potapljačem se parniku, raz katerega se pa hoče rešiti v pogrezojoči se čoln in kateremu ne pride na um, da bi krenil v nasprotno smer, da bi po malem naporu prišel na varno, na trdna tla. — Ali krene proti smeri rešitve prej kot se potopi? Počakajmo! Upajmo, da razvidi pravočasno, da plava proti preadu, v svojo lastno pogubo.

Draginja je! Oderuhi so! To čuješ dan na dan. Krompir, maslo, jajca, obleka, itd. je vse tako drago, da delavcu kmalo ne bo več mogoče kupiti teh vsakdanjih življenjskih potrebščin.

Modruje se na različne načine, kako bi se preprečilo navijanje cen, toda pravega vzroka draginje pa ljudstvo ne vidi. Eni priporočajo bojkot — s tem bi se mogoče kaj doseglo, če bi človek zamogel vsaj par mesecev živeti brez jedi. Toda kaj pomaga, ker se pa želodec ne more dopovedati, da je draginja in ga je težko pripraviti samo na 24urni bojkot.

Ker je obleka draga, bomo pa nosili "over-alls" in s tem prisilimo znižanje cene oblek. Toda kaj se je doseglo s to takorekro bedasto propagando za "over-alls"? Cena oblek je ostala ista, kot je bila poprej, le delovna obleka "over-alls" se je podražila. To je res uspeh "over-alls" klubov.

V postavodajnih zbornicah pa sede ljudje, ki tudi s mazincem ne ganejo, da bi preprečili naraščajočo draginjo in te ljudi so volili v veliki večini delavci sami. Izvolijo jih je ljudstvo, ki se sedaj naj bolj prizadeto vsled te draginje. Ljudstvo, razdraženo nad neznosnimi razmerami, ne ve, nad kom bi izlilo svojo jezo, pa pride nekaterim na um, češ "Proletarce, ne katerega sem naročen, jim pošljem nazaj"; drugi pravi, "jaz jih obvestim, da mi ga ne dostavljajo več"; tretji pravi, "dosedaj sem nekaj pomagal delavski politični stranki, sedaj pa ne bom več"; itd.

Ali prijatelji! Taka taktika ne bo preprečila draginje, ampak bo isto še pospešila. Nikar ne mislite, da so delavske organizacije, bodisi politične ali strokovne ali pa socijalistična stranka odgovorna za sedanjo draginjo. Da, socijalistična stranka bi lahko dosegla mnogo dobrega za ljudstvo, ako bi ljudstvo stalo za njo in jo podpiralo. Ne smete pa misliti, da je mogoče samo par socijalističnim voditeljem urediti razmere tako, kot vi želite, saj vendar ne delajo čudežev. Govorimo odkrito in brez zamere na desno ali levo, ker je sedaj čas zato. Od demokratov ali republikancev lahko zahtevate da razmere vsaj v toliko uredijo, da bo za živeti (kar pa jaz dvomim, da bodo storili), saj ste jih pri zadnjih volitvah izvolili in poslali v Washington, D. C., da urejujejo deželo in ljudstvo. Niste pa poslali delavskih zastopnikov. Čemu se potem jeziti nad delavskimi voditelji; nad delavskimi političnimi strankami?

Delavstvo sploh premalo ceni delo svojih voditeljev. Poglejmo n. pr. na edini socijalistični časnik slovenskih delavcev v tej deželi, kako se mora boriti za svoj obstanek. Niti eden urednik slov. časnikov ni tako slabo plačan, kot je urednik Proletarca. Toda kljub temu, da slov. delavci neboje pirati svoje edine delavske politične organizacije, zahtevajo od nje pomoči. Vzemite v poštev to: ako ni človek pošteno plačan, ne more delati tudi pri svoji najboljši volji, ker tudi soc. morajo jesti trikrat na dan, kot vsak drugi delavec.

Razsodni ljudje so ljudstvo že vnaprej opozarjali, da bo prišla draginja, toda ljudstvo se za njih opomine še zmenilo ni. Danes vas opozarjajo pred prihajajočo industrijsko krizo, kakoršne mogoče še ne pomni ta dežela. Čitalcem o bližajoči krizi v več angleških listih in revijah (magazinih) in sicer v uvodnih člankih. Charles Pogorelec v Chisholm Minn., na isto opozarja. Toda vi se nam bodete mogoče smejali. Toda ne čakajte, da se naše besede izpolnijo, ampak pojdite pravočasno na delo, da isto preprečite, ker sedaj je še čas za to. Pri prihodnjih jenskih volitvah z volilnim listkom v roki lahko preprečimo draginjo kakor tudi industrijsko krizo.

Oni, ki delajo in sklepajo protijudске zakone in ki na drugi strani nimajo moči, da bi preprečili odiranje polproste ljud-

stva, niso več ljudski zastopniki, ampak zastopniki onega razreda, ki hoče upropasti ljudstvo in deželo, kar se se tudi vsaki dan jasneje kaže.

Da se temu izkoreninjanju napravi konec, je potreba, da je ljudstvo trezno misleče in previdarno, da se ne da zapeljati od lepih fraz profesionalnih političarjev. Vsled tega pa mora ljudstvo čitati dobre časnike in liste in zvesto zasledovati vse, kar se godi okrog njega.

Velebizniški in imperijalistični interesi nas hočejo podjarmiti. In vsled tega moramo biti na strani, da preprečimo te cilje. In to se bo zgodilo ob prihodnjih volitvah, če bodo hoteli delavci in farmarji. — F. A. Vider.

McKeesport, Pa. V tukajšnji naselbini je 9. aprila t. l. umrla rojakinja Pavlina Dragovičeva. Vstala je prezgodaj iz poročniške postelje in se prehladila. Štara je bila šele 17. let. Tukaj zapušača žalujočega soproga z 11 dnevi starim detetom, staršice, brate in več sorodnikov. Bila je članica društva "Dalmatinsko slov. sloga" št. 347 SNPJ, katero društvo jo je sprejelo k zadnjemu počitku. Pogreba se je udeležilo tudi društvo "Hrvatski sokol" št. 422 N. H. Z., katerim članom se v imenu žalujočega soproga najiskrenejše zahvaljujem. — Ostalim pokojnice izrekam moje najiskrenejše sožalje.

Opozarjam vse rojake, ki še niste pri nobenem podpornem društvu, da pristopite takoj k našemu društvu "Dalmatinsko slov. sloga" ki pripada k največji in najboljši slovenski podporni organizaciji. Ne veste kje in kdaj vas čaka nesreča. Kako lepo je, ako zadene kakšnega člana nesreča in mu društvo bratje priskočijo na pomoč, ste razvideli v zgoraj omenjenem slučaju. — Marko Mrkonjić, tajnik.

LISTNICA URENIŠTVA. Fr. P. Trinidad, Colo. — Obrešiti od zadolžnic svobode in kmalo se plačujejo vsaki šest mesecev. V ta namen ima vsaka zadolžnica posebne kupone, ki so označeni s datumom, kdaj da se jih lahko zamenja za gotovi denar. Obrešiti od prvega posojila se izplačujejo 15. junija in 15. decembra; od drugega 15. maja in 15. novem-

POZOR!!! SLOVENCII!!! POZOR!!!

Vdeležite se krasne dramske predstave

"VERIGA"

ki jo uprizori

SLOV. MLADENIŠKO DRUŠTVO "DANICA"

v nedeljo, dne 23. maja 1920

v Pulaski dvorani, Ashland Ave., blizu 18. ceste.

Začetek točno ob pol 3. uri pop. Vstopnina 50c.

PO IGRI PROSTA ZABAVA IN PLES.

CENJENI ROJAKI!

Polovica čistega preostanka bode v korist vojnih sirot v stari domovini. Upamo, da ga ni Slovencev ali Slovencev v Chicagu, ki bi se ne odzvali klicu nedolžnih sirot, ki tako pomoči potrebujejo. "Veriga" je spisal Franc Finkar, znani slov. pisatelj, l. 1919. Toraj še ko je bila Jugoslavija osvobodjena, ima vse polno poučne in zdrave vsebine ter bode vsaki zadovoljen kdor bode prišel poleg tega bode storili dobro delo, ko bodete pomagali nedolžnim vojnim sirotam.

Ta igra je prvič vprizorjena v Ameriki.

Med igro bode zapel tudi naš novo ustanovljeni Pevski zbor "Soča" krasno pesem "Soči" zložil g. Jakob Aljaž. Bode tudi vsakovrstnega razvedrila.

Slovenci in Slovenke pridite vsi!

ODBOR.

POTREBUJEMO

DELAVCE ZA DELO PRI PARNI LOPATI V KAMENOLOMU IN DRUGE DELAVCE.

DOBRA PLAČA.

Ali želite prijazni kraj in delo ob jezeru.

Prijazno stanovanje, najemnina samo \$6 do \$12 na mesec.

Kjer bodete imeli tudi vrt. Lahko gojite kokoši in imate svojo kravo, prosta paša. Šole in cerkva.

Dobra hrana in stanovanje za samce.

Delavnice se nahaja v MARBLEHEAD, OHIO, in v Kellys Island blizu Sandusky, Ohio. Ako hočete delati in si denar prihraniti, pišite nam še danes, tu je po ceni življenje. Nobenih delavskih neredov.

THE KELLEY ISLAND LIME & TRANSPORT CO.,

1125 Leader-News Building,

CLEVELAND, OHIO.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

Predsednik Vincenc Calkar, podpredsednik Anton Hracl, Box 140, Canonsburg, Pa., sodni gl. tajnik Math Turk, tajnik bolnišniške oddelka Paul Berger, sodni gl. blagajnik Frank S. Tavchar, upravitelj ghesla Filip Golina.

FOROTNI ODBOR.

John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Barabert, Ohio, Jos. Radlich, Box 432, Smithton, Pa., Frank Semrah, 8800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHOODNO OKROŽJE: Rudolf Pistorich, Box 436, Bridgeville, Pa. ANTON RADLICH, Box 73, Wick Haven, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šuler, Box 104, Gross, Kans., ex Jugoslad. Leo Kukar, Box 246, Gilbert, Minn., ex severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrović, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn., Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Calkar, John Underwood in Matt Petrović.

Združiteni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Trteli, Box 161, Lawrence, Pa. Josko Oves, 242 Englewood, Detroit, Mich. Jos. Šub, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio. Mary Udevič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill. VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6205 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": Jole Zaverušnik.

POZORI! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole: — VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POSILJATVE IN STAVKI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebo se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse prihodnje glade poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošilja M. Petroviću, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je spetaj. Vsi prihodnji na gl. poradni oddelki se naj pošilja na naslov: John Underwood, 408 Hay Street, Springfield, Ill. Vse prihodnje proti uredništvu glasila se naj pošilja na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vsi dopisi in drugi spisi, natanilni, oglaš, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POZOR ROJAKI!

Sedaj lahko zopet potujete direktno v stari kraj preko

BASELA, TRSTA ali DUBROVNIKA.

Parobrodar in vojaška listka dohite pri nas in New Yorka do vsak večjih mest v Jugoslaviji.

Vse potne potrebščine in dovoljenja se vam posreduje tukaj hitro, točno, popolno in brezplačno.

Mi vam posredujemo vse družine in sorodnike in starega kraja v Ameriko, ter izplačujemo vse potrebne spise.

Običajno in brzojavno denarno posiljstvo se izplačujejo sedaj v najkrajšem roku in hitro, kar se hitro napraka odstranjuje. Brzojavni stroški znašajo od \$2.50 do \$3.25 od vsake posiljstvo, ne glede na to, kolika je svota.

Neposredna zveza s najuglednejšimi zavodi v domovini, kakor tudi nad dvajsetletna skrbnost omogočajo nam posiljati denar valikano ceno kot kjerkoli drugje.

Kupite bančne nakaznice (Drafts) danes, da si zagotovite nizko ceno za potovanje!

Najboljšeje navedila in nasveti v vseh očitih lahko dohite brezplačno, ako se obrnete osebno ali pismeno na posnato in pod državnim nadzorstvom obstoječo tvrdko!

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave., Corner 8th St., New York, N.Y.

Ustanovljena leta 1899. Sprejema vlogo na 4% obresti.

Izplačevanje denarja v starem kraju.

S tem dajemo na znanje vsem našim prijateljem in znancem, da denar, ki je bil poslan brzojavno dne 31. januarja, je bil v starem kraju izplačan dne 15. februarja.

Da tem višje zadovoljimo naše odjemalce, smo odprli svoj lastni urad v starem kraju. To nam daje priliko, da lahko točno plačujemo denar v starem kraju in v najkrajšem času. Poslušajte se te prilike, in polžite denar v stari kraj potem naše banke, kjer dohite najboljšo potrebo in najnižjo ceno.

Polžite denar na hranilno vlogo v stare domovino. Cena kronam raste, torej ravno sedaj je še ugoden čas dokler je cena nizka. Mi vam posredujemo vlogo knjižico v najkrajšem času.

Prodajemo tudi "BANČNE ČIKE" (Drafts) na vse večje banke v Jugoslaviji. Oni naših rojakov, kateri nameravajo potovati v stari kraj naj se obrnejo do nas. Naš izvrstno urejeni "PAROBRODNI ODBOR" nastopa vse družbe in je v stanju hitro in ceno posrebeti se najhitrejšimi parobrodi vas odrediti v stari kraj.

Posredujemo vam tudi vaše sorodnike in starega kraja v Ameriko. Vsa pojasnila se dajejo točno in brezplačno.

1000 KRON ZA \$8.00

NEMETH STATE BANK

10 E. 22nd Str. John Nemeth Pres. New York, N. Y.

ROJAKI! Narodite se na knjige

Književna Matica S. N. P. J. Matice izda pet knjig, kakor hitro se oglaš dvatisoč naročnikov. Naročnina s pristopnino vred se prvih pet knjig je tri dolarje. Ako ni zastopnika Matice v vaši naselbini, pošljite naročnino tajniku Matice: Frank Aleš, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKOM V POJASNILU.

Za oglaš se odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo od njih nobene odgovornosti. Vsekakor kaj kupi le oglaševal in če mi ni všeč, naj nam sami pripla. Vse odgovornosti in posledice naj nosi vsek nam. Upravitelj Matice: Frank Aleš, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

NOVICE IZ JU-GOSLAVIJE.

ČAS JE ŽE!

Italijanska socialna demokracija za pošten sporazum z Jugoslavijo.

Trst, 15. aprila. (Izv. poročilo). Z ozirom na bližajočo se direktni sporazum Italije z Jugoslavo priobčujo "Il Lavoratore" jedrnat, precizen uvodnik o sporazumu pod naslovom: "Čas je!" List izvaja:

Prejšnji dan smo prejeli vest, v katero nam je bilo v resnici težko verjeti, ne zato, ker ne dvomimo v resnost našega rimskega poročevalca, ki jo je nam bil brzojavil, ampak zato, ker so po poteku sedemnajstih mesecev od pomena centralnih držav naše vlade, ki bi nam morale dati mir, pokazale svojo absolutno nedelavnost na tako jasnem način, da moramo ne samo dvomiti, da bi kdaj dosegli "zmagoviti mir", v nacionalističnem smislu, v katerega nismo nikdar verovali, ampak tudi dvomiti, da bi dosegli kakor-šenkoli si-bodi mir, mir, ki bi vsaj provizorično končal nevzdržljivi položaj in odstranil birokratično-vojaški kaos, vsled česar smo v nevarnosti, da se utopimo.

Od prvih dni premirja dalje smo jasno zahtevali svoje stališče o načinu rešitve nacionalnega vprašanja v naši zemlji: direktna pogajanja z Jugoslavo o temelju medsebojnega sporazuma, da je na eni strani anektiranih tem manj Slovanov in na drugi strani čim manj Italijanov.

Toda živeli smo v dobi, v kateri je nacionalizem prehajal z enega epileptičnega napada v drugega. V Italiji ni le zahteval Reke in Zadra, ampak tudi Šibenik in Split, potem Dubrovnik in slednji Kotor; Jugoslaven, po njih besni "abissus abissum invocat" — pa so zahtevali Čedad in Videm in celo črto Tilmenta. Vsak glas prijaznosti je bil udušen. Cenzura je zveriskno divjala proti vsakemu poudarku "popustljivosti". Bisciolati, Salvemini in drugi intervencionisti ki so se hoteli za-

dozvoliti samo z Reko in Zadrom, so bili proglašeni za nič manj kot izdajalec. Orlando in Sonnino sta indignirano zavrnila, da bi se pristegnili k razpravi četvorice tudi jugoslovenski delegati, ker "Italija se ni priznala jugoslovenske države. Konečno nam je cenzura celo prepovedala zapisati besedo "Jugoslavija". Morali smo pisati od slučaja do slučaja: Srbija, Hrvatska ali Slovenija. Jugoslavija ni smela eksistirati!

Člankar karakterizira hujšaka-jofo Orlando in Sonnino vladoter nje polom. Omenja, kako je skušala Italija za nos voditi pariško konferenco glede Reke z falzificiranimi plebisciti, katerega ni nihče smatral za resničnega. Konečno proti juniju lanskega leta je zbornica imela v sebi toliko moralne sile in je poglajala dva nečedna človeka, ki sta prizadejala Italiji toliko škodo. Po kratki karakterizaciji prejšnje Nittijeve vlade zaključuje člankar:

"Konečno je bil Nitti po več kot enoletni zamudi prisiljen od okolnosti ubrati nova pota direktnega sporazuma z Jugoslavo. V tem trenutku nočemo razmišljati o velikanski, nepreračunljivi škodi, ki jo je imela Italija, posebno pa naša pokrajina, od zmedene politike Orlando in Sonnina (pride na dan obračuna), hočemo izraziti le nado, da bo sporazum sprejet in mir v čim najkrajšem času sprejet.

In v tem morda odločilnem trenutku je treba poudarjati, da je za Italijo absolutna potreba, vzpostaviti prisležne odnose z Jugoslavo. Prijateljstvo z Jugoslavo pomenja zagotovljen mir na vzhodnih mejah in na Jadranu, pomenja ojačanje razoroženja, pospešitev trgovine in gospodarski napredek; neprijateljstvo pa pomenja večno sovražno razpoloženje, militarizem, zastoj trgovine, bedo.

Tisočkrat boljše — prijateljstvo z Jugoslavo brez Reke, kot Reka s sovraštvo Jugoslovanov.

POLOŽAJ ŽELEZNIČARSKIH STAVKE.

Prvi dan splošne železničarske stavke v Ljubljani je potekel povsem mirno. Absolutno nobenega

izgreda ni beležiti. Železničarji, zavedajoči se resnosti položaja, so ves dan ostali nekateri na straži, drugi na opazovališčih, tretji pa so v prijateljskih skupinah razpravljali o razglasu dravske divizije. Enodušno so obsojali ta korak. Padle so proti temu ostre kritike, češ, mirnemu delavstvu, pošteno se borečemu za eksistenco potom dovoljenih sredstev, grozi kapitalistična vlada z oboroženo silo, dočim ščiti in varuje razno verižniško-kapitalistično družal. Neki železničar je ironično pripomnil: Generali naj poslušajo na železnice tiste izlikane fantiče, ki se v rdečih hlačah postavljajo pred pošto. Tiste vojne akademike. Naj tudi oni delajo, ne samo postopajo." — V položaju se je zvršil na strani "Zvezarjev" značilen, principijelen preokret. Zveza je odločena, voditi pasivno taktiko toliko časa, da se ugotovi njihovim zahtevam.

Pobijanje analfabetizma na Hrvaškem je rodilo, kakor poročajo hrvatski listi, že precej uspeha. Mala abecedarska učna knjiga za odrasle je izšla pravkar že v svoji četrsti izdaji.

Ruski begunci v Beogradu so povzročili tam ne samo še večje pomanjkanje stanovanj, temveč so z veliko množino ruskih rubljev, ki so jih zamenjali za dinarje, povzročili dvig cen.

"Fojdi k Franchu Jožefu" je rekel predsednik bosanske vlade, dr. Srkić, nekemu invalidu, ki je prošil pri njem podpore. Brez komentarja.

Angleška mornariška baza v Revalu.

Reval, Estonija. — Velika Britanija je storila prvi korak za ustanovitve mornariške baze na obali Baltika. Angleški interesi so kupili rusko ladjedelnico in Boeskerjev pristan v tukajšnji luki.

Italija se nima vlade.

Rim, 17. maja. — Bivši vojni minister Bonomi je odklonil ponudbo za organiziranje novega kabineta. Vladna kriza se nadaljuje.

Otok Rodus.

(Konec.)

Zgodovina otoka za časa perzijskih vojn ni popolnoma jasna. V petem stoletju so se že prej omenjena tri mesta pridružila delijski ligi in demokraciji v ta kratkem smislu besede je dobila premoč nad avtokracijo. Leta 412 se je otok uprl atenski vladi in je postal glavno zavetišče peloponeški mornarici. Stiri leta pozneje so prebivalci zapustili svoja bivaljšča in se iselili bolj na sever, kjer so ustanovili sedanje mesto Rodus. Načrt za to mesto je izdelal Hippodamus iz Mileta, ki se je takoj zelo razvil in postal najvažnejše mesto daleč naokoli. Valed dobrih pristanšč, katere so zgradili meščani, je postalo tudi važno trgovsko središče v levantski trgovini in mesto je postalo zelo nevaren konkurent Atenam. V četrtem stoletju je prišlo mesto pod kontrolo mesta Sparte vsled vednega političnega boja med oligarhi in demokrati. Pod kontrolo mesta Sparta je bilo od leta 412 do leta 378. Politična moč Sparte je pa s tem letom padla in njeno mesto je prevzelo mesto Atene, ki je tudi podjarmilo otok Rodus in ga obvladalo do leta 357. Tega leta je pa prišel otok pod vladno dinastijo Karijev. Leta 340 je pa najbrže prišel otok pod perzijsko vladno in kakor se domneva iz raznih zgodovinskih virov, je podjarmil otok perzijski admiral Mentor. Ko je pa Aleksander Veliki podvrnil perzijsko cesarstvo, je tudi ta otok prišel pod njegovo vladno. Po smrti Aleksandra Velikega se pa s ljudstvo uprlo in izgnalo macedonsko vojaštvo. Od tedaj je ljudstvo na tem otoku naredilo domače politične razmere in pričelo igrati zelo važno vlogo v politiki. Politična moč tega otoka je vedno bolj rasla in kmalo je imel ta otok pod svojo kontrolo vse sosednje otoke in maledonjsko obročje. Mesto je bilo središče levantske trgovine. Rodski denar je bil razširjen v vseh sredozemskih mestih in mornarji so sprejeli tudi razne odredbe glede plovbe po sredozemskem morju katere so aklenili rodski trgovci in mornarji. Uprava mesta je bila popolnoma demokratična in na čelu vlade je stalo šest občornikov, ki so vodili mestno upravo. In vsled tega se je mesto vedno bolj razvijalo.

Glavna zasluga te mestne uprave je bila v tem, da se je znalo ogibati raznih političnih zapletljav z drugimi grškimi mesti, ki so bila zelo ljubosumna na mesto Rodus valed velikega napredka in blagostanja in ker je potegnilo nase vso levantako trgovino. Toda uprava mesta Rodusa je tudi strogo pazila, da ni izgubila svojega prestiža na morju. Leta 304 je zamen poskušal Demetrius Poliorcetes osvojiti otok, a karavno je imel močno brodogej in podvrčel oblasti kralja Antigona. Leta 227 je potres deloma porušil mesto. Toda podjetni meščani so kmalo popravili škodo in mesto se je razvivalo kot prej. Mesto je igralo tudi precej važno vlogo v vojnah za svobodo morja ki jo je ugrožal Bizanec, Pergamen in pontijski kralji. Ko so se Rimljani zapletli v vojno leta 167 a Filipom V. macedonskim in strijskim kraljem Antiohom tretjim so Rodijci podpirali Rimljane in kot plačilo za to so dobili v posest Licio. Leta 88 so pontijski kralji napadli mesto hoteč ga zasedati, toda bili so pregnani in njih brodogej popolnoma uničen. Rodijski brodogej je bilo tudi uspešno v bojih z morskimi roparji in pomagalo Pompeju v vojni zoper Julia Cezarja. Toda leta 43. je Cezar podvrnil mesto in ga popolnoma oplenil in požgal ker se ljudstvo ni hotelo prostovoljno podati. Toda kljub temu je mesto ostalo svobodno še eno stoletje. V trgovskem oziru je pa vedno bolj propadalo in brezštevilni hudi potresi so mesto polagoma uničili. Zelo hud potres leta 155 po Kr. je mesto popolnoma porušil. Za časa največje moči je otok Rodus slovel po svoji slikarski in kiparski umetnosti; v mestu Rodus je bila slavnostna govorniška šola, v kateri je podučeval slavni Apolonij Molen, kamor je zahajal tudi Cicero; v mestu Rodus je bil rojen stoletni filozof Panetij, pesnik Apolonij Rodijski in zgodovinar Posidonij. Slikar Protegen je napravil to mesto slavno s svojimi slikami in ki-

par Karij iz Lindusa z orjaškim kipom, ki je bil posvečen bo žanstvu solnea. Ta orjaški kip je bil 105 čevljev visok in je stal razkoračen nad obema pristaniščema in pod njim so lahko plule vse jadrnice. Kip je bil zgrajen okrog 290 pr. Kr. Leta 224 je pa hud potres razrušil ta kip. Njegov ostanek so ostali na mestu do leta 656 po Kr., ko so Saraceni osvojili to mesto in razvaline tega kolosalnega kipa prodali nekemu starinarju, ki je odtovobil 900 velblodov, kakor pripoveduje zgodovina, z ostanki tega kipa.

V zadnjem stoletju rimskega cesarstva je prišel otok pod vladno Bizanca. Kako ulogo je igral v tem času, ni popolnoma jasno in manjka tozadevnih podatkov. Leta 653 so ga osvojili Saraceni, v katerih oblasti je bil do leta 718. V tem letu je pa prišel po oblast Benečanov. V 13. stoletju je pa dobil nekake svoboščine in je imel samoupravo pod kontrolo Benečanov. Toda kmalo je prišel pod nadvlado nicejskih vladarjev.

Leta 1309 so pa prišli na otok vitezi sv. Janeza iz Jeruzalema in sicer na povabilo papeža in Genovčanov. Ti vitezi so takoj dobili vso oblast na otoku in bili popolnoma samostojni. Zgradili so močne utrbe in cel otok je bil takorekoč ena sama trdnjava. Mesto se je pričelo zopet razvijati in trgovina evesati. Toda kmalo je postal ta otok zavetišče morskih roparjev, ki so dobili zavetje pri teh viteških menihih, ki so se celo sami udeleževali roparskih pohodov.

V petnajstem stoletju so pričeli tudi Turki napravljati obiske na ta otok, toda vedno so odšli s krvavimi glavami. Kajti mesto in sploh otok je bil tako močno utrjen, da se je zdejo takratnim vojakovodjem nemogoče otoka zavzeti. Šele l. 1522 je zavzel mesto sultan Sulejman I., ko je izgnal 900 tisoč mož od 200-tisoč. Vitezi sv. Janeza so dobili prost odhod z otoka in so se naselili na otoku Malta in odtakrat so se imenovali "malteški vitezi".

Otok je prišel od tega časa propadati vsled ropov in vsakovrstnih kužnih bolezni.

Otok je bil pod turško oblastjo do prve grške revolucije. Ka je ta revolucija vspela so dobili tudi nekateri otoki, na katerih je bilo grško prebivalstvo v večini, nekoliko več svoboščin. V italijanski turški vojni so pa Italijani zasedli otok in ga imajo še sedaj, a karavno ga Grčija zahteva zase, ker je na otoku grško prebivalstvo v veliki večini. Italija je sicer obljubila, da bo izročila otok Grčiji. Čigav pa bo, se pa še nič ne ve.

Sedaj lahko naročite list "Prosveto" svojem v etari domovini. List za stari kraj stane za celo leto \$7.00, za pol leta pa \$3.50.

Naročniki Pozor!

Znamenje (Maja 31-20) pomeni, da vam naročniki poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, pišite nam dopisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$4.00 in za pol leta pa \$2.00. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.40 in za celo leto \$2.80.

Ponovite hitro s 1. julijem se bo naročnina zvišala.

Naročnino lahko tudi sami polijite na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO

ŽENE IN DEKLETA

nad 18 let stare. Ne zahtevamo nobene skušnje, dobra plača pri lepljenju listkov na zavitke. Vi se hitro priučite tega dela. Dela se deč, pri tem čistemu delu, svitile in zračne sobe. Pridite pripravljeni za delo. Mi vam damo delavno obleko in isto tudi premo brezplačno za vas. Oglasite se pri:

CALUMET BAKING POWDER COMPANY

4100 Fillmore Street,

Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

navadne delavce za delo v tovarni.

Stalno delo, dobra plača.

Oglasite se pri: Employment Departmentu

Mr. Ellis.

HEPPES - NELSON ROOFING CO.,

4500 Fillmore St.,

Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

DELAVCE

Ako hočete zaslužiti po \$4.50 do \$5.00 na dan, tedaj pridite na naslov:

900 WEST 18th STREET.

POTREBUJE MOŽKE

delavce za drobiti orehe, lahko delo. Dobra plača, kakor hitro se malo priučite.

KILLING - Karel Co.,

387 E. Illinois Street.

Chicago, Ill.

50 DEKLET — ZA LAHKO in čisto tovarniško delo. Dobra plača.

PAUL G. NIEHOFF CO.

232—242 E. Ohio Street.

POTREBUJEMO

ŽENSKO

za prebiranje starega papirja:

Stalno delo, dobra plača.

GUMBINSKY BROS.

2611 So. Union St.

POTREBUJEMO

moške in ženske

za lahko in čisto tovarniško delo. Nobene skušnje se ne zahteva. Mi vas naučimo. Dobra prilika za napredek.

THE JOSEPH KLIKA CO.

20th St. & California Ave.

SVOJE ROJAKE EDJ ZOPET LAHKO DOBITE V AMERIKO.

Priseljeniške postave ostanejo še smeraj v veljavi kot pred vojno. Svoje rodbine lahko dobite v Ameriko. Podpisani vam bo dal navodila, kako dobite v kraju potne liste. Pišite, ali se pa osebno obrnite na znanega rojaka Matije Skender, Javnega Notarja, 5227 Buttler Street, Pittsburgh, Pa. On vam bo stvar uredil in poslal.

(Adv.)

POZOR KROJAČI POZOR!

Delo dobite dva izurjena krojača, najšibode za katero koli delo, suknjiče (rekelece), hlače ali telovnike. Delo je stalno, plača dobra, po dogovoru, pridite osebno ali pa pišite na naslov: J. A. Ambrožič, 418 Pierce Street, Eveleth, Minn.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. — Prevodnik Podravski.

(Nadaljevanje.)

"In to se strinja s tem, kar pravi ta plemič," reče kanceler. "Toda če že polki pošiljajo poslanee, je to kaj važna stvar, ker pomeni, da je sadje že zrelo, da naš trud ni bil zaman; delo je gotovo in tudi čas je napočil."

"A Konecpoljski?" vpraša kralj, "in toliko drugih je, ki še stoji na jezdniku na strani mu gledajo v oči in mu zagotavljajo svojo zvestobo?"

Na to vsi umolknejo in kralj nakrat postane treben, kakor če solnce zaide za oblak ter pokrije mrak mahoma zemljo, tako je tudi njemu potemnilo lice.

"Bog gleda v naše sree," jame govoriti čez nekaj časa, "da nas ne zadržuje, čeprav smo že danes pripravljeni odriniti, švedska sila, marveč nesrečna izpremenljivost našega naroda, kateri se pojavlja, enako Proteju, vsakokrat odkritorečen, dobra volja neizmišljena, ta pripravljenost ne izdajalska? Ali mar moremo zaupati temu rodu, ki nas je zapustil pred nedavnim s tako lahkim srcem, združil se z napadnikom proti lastnemu kralju, proti lastni domovini, proti lastni prostosti. Bolest nam stiska sree in sram nas je svojih podložnikov! Kje se dobe podobni vzgledi? Kateri kralj je doživel toliko izdajstev in ne-naklonjenosti, kateri bil tako zapuščen? Spomnite se samo, gospodje, da smo še sredi svojih vajakov, sredi teh, ki so bili dolžni, preliti kri za nas, bili v nevarnosti in — groza povedati — celo ne več varni življenja. A če smo zapustili domovino ter iskali tukaj zavetja, nismo to učinili iz bojazni pred tem švedskim sovražnikom, marveč obraniti smo hoteli lastne podložnike, lastne otroke pred strašnim prestopkom ubojstva kratljia in oeta."

"Milostljivi gospod!" zakliče Kmitie, "res je to se je pregrešil naš narod; grešnik je in po zasluženo ga tepe roka božja. Toda vendar, za rane Kristusove, takšen človek se ni našel v tem narodu, in Bog da, da se nikdar ne najde, ki bi si drznul dvigniti svojo roko na pomaziljenca božjega."

"Ti ne verjameš, ker si pošten," odvrne kralj, "toda mi imamo pisma in dokaze. Dasi so nam Radzivil poplašali z grozotami dobrote, a katerimi smo jih obsipali, vendar je ganila Bogoslava, akoprav izdajajo, vest, da ni hotel sam k temu pomagati, marveč je prvi naznanil to zaroto."

"Kakšno zaroto?" zakliče začuden Kmitie. "Razodel nam je," odvrne kralj, "da se je našel človek, ki se mu je ponudil za sto rumenjakov, da nas pograbi ter živega ali mrtvega proda Švedom."

Na te besede strepetajo vsi navzoči in Kmitie je komaj mogel izpeljati vprašanje:

"Kdo bi bil ta? ... Kdo bi bil? ..."

"Neki Kmitie," odvrne kralj.

Val krvi udari naglo Andreju v glavo; v očeh se mu stemni, pograbi se z rokami za lase ter zakriči z divjim glasom:

"To je laž! Knez Bogoslav laže kakor pes! Milostljivi kralj, moj vladar, ne verjemite temu izdajalec. Nalake je učinil to, da bi osramotil so-vražnika, ter vas, moj gospodar in kralj, osupnil! ... To je izdajalec! ... Kmitie bi se ne drznil na to."

Po teh besedah se Andrej nakrat zavrti na mestu. Njegove moči, izčrpane po oblegi; podkopane z izbruhom smodnika, ga zapuste popolnoma — in brez zavesti pade kralju k nogam.

Dvignejo ga in kraljevi zdravnik ga jame dramiti v sosedni sobi. Toda zbrani veljaki si niso znali raztolmačiti, čemu so kraljeve besede napravile tako grozen utis na mladega plemiča.

"Ali je tako pošten, da ga je sama groza pripravila ob zavest, ali pa je sorodnik onega Kmitiea?" reče kaštelan krakovski.

"Treba povprašati," odvrne kanceler Korciński. "Oni tam na Litvi so si vai v sorodstvu, kakor pri nas."

Tizenhaus pa de na to:

"Milostljivi vladar! Bog naj me brani, da bi nameraval govoriti kaj žalega o tem plemiču — toda ni treba še gojiti upanja po nepotrebnem. Da je služil v Čenstohovu, to je resnica; bok ima pečen; kar menihi nikdar ne bi učinili, ker oni kot služabniki božji, morajo blago ravhati celo z jetniki in izdajaleci; toda nekaj mi neprestano gre po glavi ter mi kazi zaupanje vanj. ... Evo, jaz sem ga srečal nekdanj na Litvi. ... ko sem bil še deček, nam zbiralali, ali na botrinji. ... ne spominjam se dobro. ..."

"A kaj za to?" vpraša kralj.

"Vedno se mi zdi, da se on ni imenoval Babinč."

"Ne govorite praznih čenč!" reče kralj. "Mladi ste in nerazodni, v glavi se vam je lahko zmedlo. Bodi že Babinč ali ne, čemu bi mu ne smel zaupati? Odkritost in resnica mu je zapisana na obrazu, sree pa je videti zlato. Sam se bi bi brčkone ne zaupal, ko bi ne imel upati take-mu vajaku, ki je prelival kri za nas in domovino."

Več zasluži on vere nego pismo kneza Bogoslava," omeni nakrat kraljica. "Priporočam torej vaši pozornosti gospoda, da v tem pismu nemara ni besedične resnice. Dokaj je bilo Radzivilom v Birži na tem, da upademo tudi na duhu, in lahko mogoče, da se je hotel iznebiti knez Bogoslav a tem kajake svojega sovražnika ter pustiti sebi odprt uhod, ko bi se nemara imelo zavrtni kolo usode."

"Ako bi ne bil vajen na to," reče primas, "da prihaja iz ust milostljive kraljice sama modrost, začudil bi se nad bistrostjo teh besed do-stojnih najizurjenejšega diplomata."